

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Discriptive Research Method) เพื่อศึกษาบทบาทของหัวหน้าภาคในสหวิทยาลัยทักษิณ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

ประชากร

1. ผู้บริหาร ได้แก่ อธิการ รองอธิการ และหัวหน้าคณะวิชา จาก 5 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยละ 5 คน รวม 50 คน

2. หัวหน้าภาควิชา ได้แก่ อาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาทุกภาควิชา ใน 5 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา จำนวน 160 คน

ในงานวิจัยนี้ ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. อาจารย์ ได้แก่อาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูยะลา วิทยาลัยครูสงขลา ซึ่งสังกัดอยู่ในภาควิชาต่าง ๆ จำนวน 603 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ เลือกโดยวิธีการเปิดตาราง Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 5% จะได้ขนาดตัวอย่าง 266 คน และคิดเป็นร้อยละ 44 ของจำนวนอาจารย์ในแต่ละภาควิชา ใช้วิธีการสุ่มตามชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 266 คน

รวมประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 476 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามตำแหน่งและสถาบัน

วิทยาลัยครู	ผู้บริหาร	หัวหน้าภาควิชา	อาจารย์ประจำ		รวม
			N กลุ่มตัวอย่าง		
วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี	10	32	89	39	81
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช	10	32	136	60	102
วิทยาลัยครูภูเก็ต	10	32	97	43	85
วิทยาลัยครูยะลา	10	32	106	47	89
วิทยาลัยครูสงขลา	10	32	175	77	119
รวม	50	160	603	266	476

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ควรจะเป็น ในสหวิทยาลัยทักษิณ และแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติจริง ในสหวิทยาลัยทักษิณ

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่องบทบาทของหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยทักษิณ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อต้องการค้นหาบทบาทของหัวหน้าภาควิชา ที่ควรจะเป็นในสหวิทยาลัยทักษิณ โดยการศึกษาจากทฤษฎี เอกสารสัมมนา เกี่ยวกับหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูของวิทยาลัยครูจันทระเกษม (วิทยาลัยครูจันทระเกษม, 2530) และบทบาทภารกิจของหัวหน้าภาควิชาของ บุญเลิศ กลางใจ (บุญเลิศ กลางใจ, 2532) หลังจากศึกษาทฤษฎี เอกสารสัมมนาดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึง ได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นมา ซึ่งรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์มีดังนี้

1. เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นว่า หัวหน้าภาควิชาควรจะมีบทบาทต่อไปนี้อะไรบ้าง

- บทบาทด้านวิชาการ
- บทบาทด้านการวิจัย
- บทบาทด้านการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน
- บทบาทด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
- บทบาทด้านการบริหารกิจการนักศึกษา
- บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล
- บทบาทด้านการบริหารทั่วไป

และในแต่ละบทบาทจะมีข้อความอยู่ 3 ข้อ คือ

1.1 หัวหน้าภาควิชาควรจะมีบทบาทต่อไปนี้บ้าง

1.2 ในการปฏิบัติงานตามบทบาทดังกล่าว ประสบปัญหาอุปสรรค
ใดบ้าง

1.3 แนวทางปรับปรุงและพัฒนาบทบาทนี้ควรทำอย่างไร

2. นอกจากบทบาท ทั้ง 7 ด้านดังกล่าวแล้ว หัวหน้าภาควิชา ควรมี
บทบาทด้านใดเพิ่มเติม

3. ลำดับความสำคัญของบทบาทที่ปฏิบัติจริง ของหัวหน้าภาควิชา ทั้ง
7 ด้าน

แบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 49 คน ซึ่งจำแนก
ได้ดังนี้

1. ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในด้านการ
บริหารงานของภาควิชาทั้ง ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยครูจำนวน 4 คน คือ อาจารย์
อมรชัย ตันติเมธ อาจารย์ศุภชัย ยาวะประภาษ อาจารย์ศรีอรุณ ฤทธิรงค์ และอาจารย์
บุญเลิศ กลางใจ

2. อดีตหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครู ทั้ง 5 แห่ง จำนวน 10 คน โดย
วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. ผู้บริหาร ได้แก่ อธิการ รองอธิการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าคณะวิชา
ที่ปฏิบัติงานในวิทยาลัยครู ทั้ง 5 แห่ง จำนวน 15 คน โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple
Random Sampling)

4. อาจารย์ ได้แก่อาจารย์ประจำที่ปฏิบัติงานอยู่ในวิทยาลัยครู ทั้ง 5 แห่ง
จำนวน 10 คน โดยแยกตามคณะวิชาต่างๆ คือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะศึกษามนุษยศาสตร์
คณะวิชาวิทยาศาสตร์ฯ และคณะวิชาวิทยาการจัดการ โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple
Random Sampling)

5. หัวหน้าภาควิชา ได้แก่ อาจารย์ประจำที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา
ในวิทยาลัยครูทั้ง 5 แห่ง จำนวน 10 คน โดยแยกตามคณะวิชาต่างๆ ทั้ง 4 คณะวิชา
โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (simple Random Sampling)

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ควรจะเป็น จากการ
สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามต่อไป

แบบสอบถาม

แบบสอบถามบทบาทหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยทักษิณนี้ ผู้วิจัยได้
สร้างขึ้นมา จากการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ควรจะเป็น
สร้างเป็นข้อคำถาม เพื่อสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติจริง
แบบสอบถามประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่ง
ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ภาควิชา
2. วิทยาลัยครู
3. ตำแหน่งที่กำลังดำรงอยู่
4. วุฒิการศึกษา
5. ตำแหน่งทางวิชาการ
6. ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลที่ถามเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา ในสห
วิทยาลัยทักษิณที่ได้ปฏิบัติจริง แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale)
มี 5 ระดับ คำถามแต่ละข้อให้มิช่วงความคิดเห็น เป็น 5 ช่วง และให้คะแนนดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหัวหน้าภาควิชา
ปฏิบัติงานในบทบาทนั้น ในระดับมากที่สุด
- คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหัวหน้าภาควิชา
ปฏิบัติงานในบทบาทนั้น ในระดับมาก
- คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหัวหน้าภาควิชา
ปฏิบัติงานในบทบาทนั้นปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหัวหน้าภาควิชา
ปฏิบัติงานในบทบาทนั้นในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าหัวหน้าภาควิชา
ปฏิบัติงานในบทบาทนั้น น้อยมาก
หรือไม่ได้ปฏิบัติเลย

และข้อคำถาม แบ่งเป็นบทบาทหัวหน้าภาควิชาด้านวิชาการ จำนวน 18 ข้อ
บทบาทหัวหน้าภาควิชาด้านการวิจัยจำนวน 8 ข้อ บทบาท หัวหน้าภาควิชาด้านการให้
บริการวิชาการแก่ชุมชนจำนวน 8 ข้อ บทบาทหัวหน้าภาควิชาด้านการบำรุงศิลปวัฒนธรรม
จำนวน 8 ข้อ บทบาทหัวหน้าภาควิชาด้านการบริหารกิจการนักศึกษา จำนวน 10 ข้อ
บทบาทหัวหน้าภาควิชาด้านการบริหารงานบุคคล จำนวน 12 ข้อ บทบาทหัวหน้าภาควิชา
ด้านการบริหารทั่วไป จำนวน 13 ข้อ และในบทบาทแต่ละด้าน ผู้วิจัยได้กำหนดให้มี
ข้อคำถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับบทบาทแต่ละด้านที่ผู้ตอบเห็นว่าควรเพิ่มเติม รวมทั้ง
ข้อคำถามที่เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาใน
แต่ละด้าน (รายละเอียดดูในภาคผนวก)

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดอันดับการปฏิบัติงานจริงของ
หัวหน้าภาควิชาตามบทบาทแต่ละด้าน ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการวิจัย ด้าน
การให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านการบริหารกิจการ
นักศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป โดยเรียงลำดับ ดังนี้ บทบาทที่
ได้ปฏิบัติมากที่สุด เป็นอันดับ 1 และ บทบาทที่ได้ปฏิบัติ รองลงมาเป็นอันดับ 2,3,4,5,6
และ 7 ตามลำดับ

เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแล้ว ได้นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยง โดย
การให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ทางด้านนี้ ของมหาวิทยาลัยและ
กรมการฝึกหัดครู จำนวน 4 คน เป็นผู้ตรวจตั้งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิดารัตน์ บุญชู
2. รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ
3. รองศาสตราจารย์ ดร. ชูศักดิ์ เอกเพชร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล

และนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ในวิทยาลัยครู
ทั้ง 5 แห่ง คือวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยครูภูเก็ต วิทยาลัยครูสงขลา วิทยาลัยครู
ยะลา และวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จำนวน 50 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข หลัง
จากปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้ระบุไว้แล้วต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง โดยขออนุญาต
จากอธิการวิทยาลัยครูทั้ง 5 แห่ง

2. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำหนังสือแนะนำตัวจากวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี
เพื่อขอความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยครู ทั้ง 5 แห่ง และผู้วิจัยได้
นำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเอง และให้ตัวแทนของแต่ละวิทยาลัยครูเก็บรวบรวมส่งคืน
ผู้วิจัยทางไปรษณีย์

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังกล่าว ปรากฏผลดังนี้
คือ จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 476 ชุด ได้รับคืนมาจำนวน 400 ชุด คิดเป็น
ร้อยละ 84.74 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

ตารางที่ 2 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถาม ที่ส่ง	จำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	คิดเป็น ร้อยละ
ผู้บริหาร	50	41	82.00
หัวหน้าภาควิชา	160	126	78.75
อาจารย์	266	233	87.59
รวมทั้งสิ้น	476	400	84.74

ตารางที่ 3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในสหวิทยาลัยทักษิณ จำแนกตามสถาบันและภาควิชา

ภาควิชา	วค.นครฯ	วค.ภูเก็ต	วค.สงขลา	วค.สุราษฎร์ฯ	วค.ยะลา	รวม	ร้อยละ
	ก	ก	ก	ก	ก	ก	
ภาควิชาจิตวิทยาและ							
การแนะแนว	4	7	6	5	5	27	6.75
ภาควิชาทดสอบและ							
วิจัยการศึกษา	3	1	2	2	1	9	2.25
ภาควิชาพลศึกษาและ							
นันทนาการ	1	1	-	4	1	7	1.75
ภาควิชาพื้นฐาน							
การศึกษา	6	3	4	8	6	27	6.75
ภาควิชาหลักสูตรและ							
การสอน	6	5	4	7	5	27	6.75
ภาควิชาเทคโนโลยี							
และนวัตกรรมทาง							
การศึกษา	1	1	2	3	1	8	2.00
ภาควิชาคณิตศาสตร์	3	2	2	2	3	12	3.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ภาควิชา	วค.นครฯ	วค.ภูเก็ต	วค.สงขลา	วค.สุราษฎร์ฯ	วค.ยะลา	รวม	ร้อยละ
	n	n	n	n	n	n	
ภาควิชา-							
คหกรรมศาสตร์	7	3	2	3	3	18	4.50
ภาควิชาชีววิทยา	5	1	2	3	2	13	3.25
ภาควิชาฟิสิกส์และ							
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	2	-	3	2	1	8	2.00
ภาควิชาวิทยาศาสตร์-							
สุขภาพ	1	1	2	3	3	10	2.50
ภาควิชา-							
อุตสาหกรรมศิลป์	5	2	2	1	1	11	2.75
ภาควิชา-							
เกษตรศาสตร์	5	4	4	6	4	23	5.75
ภาควิชาเคมี	2	2	3	2	2	11	2.75
ภาควิชาดนตรีศึกษา	2	1	-	2	1	6	1.50
ภาควิชานาฏศิลป์	-	3	2	1	1	7	1.75
ภาควิชา-							
บรรณารักษศาสตร์	2	3	2	3	3	13	3.25
ภาควิชา-							
ประวัติศาสตร์	1	1	3	1	1	7	1.75
ภาควิชาปรัชญาและ							
ศาสนา	1	2	-	2	2	7	1.75

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ภาควิชา	วค.นครฯ	วค.ภูเก็ต	วค.สงขลา	วค.สุราษฎร์ฯ	วค.ยะลา	รวม	
	n	n	n	n	n	n	ร้อยละ
ภาควิชาภาษา-							
ต่างประเทศ	3	1	1	4	4	13	3.25
ภาควิชาภาษาไทย	7	6	7	7	5	32	8.00
ภาควิชาภูมิศาสตร์	2	1	1	1	2	7	1.75
ภาควิชารัฐศาสตร์	-	2	2	1	1	6	1.50
ภาควิชาศิลปะ	2	-	-	1	-	3	0.75
ภาควิชาสังคมวิทยา	2	2	4	5	5	18	4.50
ภาควิชาการตลาด	2	4	2	2	-	10	2.50
ภาควิชาการสื่อสาร	-	3	2	4	1	10	2.50
ภาควิชาบริหารธุรกิจ							
และสหกรณ์	2	3	5	3	3	16	4.00
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์	3	5	4	1	2	15	3.75
ภาควิชาการเงิน							
และบัญชี	1	-	3	2	-	6	1.50
ภาควิชาคอมพิวเตอร์-							
ศึกษา	2	1	-	1	1	5	1.25
ภาควิชาอนุบาลศึกษา	2	1	3	1	1	8	2.00
รวม	85	72	79	93	71	400	100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามบทบาท ของหัวหน้า ภาควิชาในสหวิทยาลัยทักษิณทั้งหมดมาประมวลผล โดยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ควรจะเป็นใน สหวิทยาลัยทักษิณ ทั้ง 7 ด้าน นำมาประมวลความคิดเห็น โดยการแจกแจงและจัดหมวดหมู่ ของความคิดเห็นที่มีลักษณะเหมือนกัน

2. แบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ได้ปฏิบัติจริงใน สหวิทยาลัยทักษิณ ทั้ง 7 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูป SPSS ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ โดยการ แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของ ผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และ อาจารย์เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติจริงนั้น วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหาร หัวหน้า ภาควิชา และอาจารย์ เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติจริง โดยการวิเคราะห์ ค่าความแปรปรวนทางเดียว (Anova) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟร์ (Scheffé)

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน แนวทางการแก้ไข ปัญหา ประมวลความคิดเห็น โดยการแจกแจงและจัดหมวดหมู่ของความคิดเห็น ที่มีลักษณะ เหมือนกัน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดอันดับการปฏิบัติงานจริง ของหัวหน้าภาควิชา ตามบทบาทแต่ละด้าน ทั้ง 7 ด้าน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าเฉลี่ย (\bar{X})